

გაზეთის ფასი

ბაზელის ფასი	
კაპიტალიზაცია	7 მან.
წლისა	4 —
თვისა	2 — 50 კ.
თვისა	1 —
გაზეთის ნომრისა	—
ბანკის კანტორაში მიიღება ყოველ-გვარი ბანკსადგება	—
და სხვა ენებზედ. შიდა განცხადების დაბეჭდვისათვის ჩვეულებრივ	—
ასობებით გაზეთის სტრიქონზედ 8 კაპ., ასო მთავრდება	—
საზე 1/2 კაპ.	—
ფაქტობრივად კვირაში ერთხელ, ხუთშაბათობით.	—

ვროება

ხალის-მოწარა მიიღება:

თილისში — „**დროებას**“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და კამპ. სტამბაში, ხანის ქუჩაზედ, მეტუთვის სახლში

თილისის გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: **Въ Тифлисъ. Въ контору редакціи грузинской газеты „ВРЕМЯ“.**

ქუთაისში — **ლ. ლ. ლ. უ. ა. ს. ა. ნ.** — პოლიციის ქუჩაზე მეტეონ პალიციის სახლში.

ბეტონს ორი თვის განმავლობაში შეუძლია უკანვე მიიღოს თავის ხარჯით სტატია, რომელიც გამოგზავნილი იყო „დროებაში“ დასაბეჭდად, მაგრამ, რომლისაზე მიზეზისა გამო, არ დაბეჭდა.

თუ აუცილებელი საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია შეამოკლებს, გამოგზავნილ სტატიას და ისე დაბეჭდს გაზეთში. —

საკოლონიკო და სალიტერატურო გაზეთი.

წელიწადი მისუთი.

შინაარსი:

ჩვენი საზოგადო საქმეები (IV—სწავლაზე)—
სწავლების ბინაზე ქუთაისში — შინაგანი
შემსახურების ამბავი — უცხო ქვეყნე-
ბების ამბავი — მინდობი — მსახიობი — სხვა და
ამბავი.

ბეტონი: რასაც დასთეს, — იმას მომკი.

ჩვენი საზოგადო საქმეები.

IV—სწავლაზე

სხვა ქვეყნები და ხალხებიც ყოფილან
სწავლებლებს განაწილეს მდგომარეობაში, რომელი-
მაც დასცინა ვართ: ყველას მისდგომია
სწავლების განაწილების გამოცემის დრო, და ყვე-
ლას ზოგს ნებით და ზოგს ძალით, დაუგ-
ებელი ჩვეულება და წესები. შვეიცრის
სწავლების ამწერლებმა ამ საქმეს დაუკვირ-
ეს და გამოიკვირეს, სად და რა ნაირათ
დასცინა ეს ცვლილებები, და რომელი რო-
ლს მოსდევს; გამოჩნდა, რომ ხალხის ში-
ნის მდგომარეობაში ცვლილება ყოველ-
გვარით და იმავე წესით და რიგით მოხდე-
ბოლიერს. მაგალითად, თავდაპირველათ მთე-
ლი ხალხის სიმდიდრე და ძალა რამდენ-

იმე პირების ხელშია — ზოგან მხედრებს,
ზოგან ქურუმებს ეკუთვნის. და სხვა... ამ
დროს თვითონ ეს ძალა და სიმდიდრე ისე
ცოცხადა, რომ მაგდენათ არ ჩნდება. უსლან-
დელ ცხოვრებას რომ შეეძარათ, იმ ხალ-
ხის პირველი მდიდარი ქურუმი ან მხედარი,
ჩვენებური ვაჭრის უარესათ ცხოვრობს, და
არც ამასავეთ მდიდარია. მართალია, მიწა-წყა-
ლი და მცხოვრებნი სულ იმათი არიან; მაგ-
რამ ეს მიწა ძალიან მცირე ნაყოფს აძლევს,
წყალს ისინი სათევზოთაც ძლივს ხმარობენ;
უფრო და უსწავლელი მცხოვრებლები ხომ
თითქმის პირუტყვის ოდნათაც არ ადგებიან
თავიანთ პატრონებს.

პირა გავლენა აქვს ხალხის ხასიათზე ამ
წყობილობას: ვისაც ხელში სიმდიდრე უჭი-
რავს, ის თავის მაგივრათ დანარჩენ ხალხს ამუ-
შავებს; ამის გამო მუშაობა და ხელის გან-
ძრევა ამ ნაირ საზოგადოებაში დამამდაბლე-
ბელ და სასირცხვილო საქმეთ ითვლება, სწა-
ვლა და ცოდნა — უსარგებლო თავის მტრე-
ვათ, სხვისი ჯაფით ცხოვრება — პატიოსნე-
ბათ, და ბატონიშვილური ფანტა — დარდი-
მანდაობათ.

დრო გადის. უწინდელ მონებთაგანი, ზო-
გი ხერხით, ზოგი კუთით, ზოგი პატრონების

უხეირობით ცოცხადენა რამეს შეეუღლებს.
თანდათან მიწა-წყალის პატრონების რიცხვი
მატულობს, ისინი შრომას და ხერხს არ ზოგ-
ვენ. მაგივრათ მიწას ერთი-ათათ მოაქვს ნა-
ყოფი; წყლებს ხალხი გზათ იკეთებს, იმარ-
თება ნამუშაურის გაცემა-გამოცემა, ამას,
რასაკვირველია, მისვლა-მოსვლა მოსდევს სხვა
და სხვა ხალხებს შუა, ამ მისვლა-მოსვლას —
ერთმანერთის დაკვირება და მიზანძევა. პაცი ახე-
რნებს სხვა და სხვა ნაირ მუშაობას, იმსუბუქებს
შრომას, აიფრებს ცხოვრებას და თანდათან
აუმჯობესებს თავის მდგომარეობას. ამავე
დროს მთელი ხალხის სიმდიდრე თვითონ
ხალხშივე ვრცელდება. უწინ რომ ათი ძლი-
ერ მდიდარი პირი იყო ერთ ხალხში, და და-
ნარჩენის სულ გლახაკები, ამის მაგივრათ შემ-
დგომში ძალიან მდიდარი კაცების რიცხვი
კლებულობს და შემძლე პირების კი ათასჯერ
და ათათასჯერ მატულობს.

ამ ნაირ საზოგადოებას სულ სხვა ზნე-
ობითი კანონები აქვს. იმისი ძირითადი კანო-
ნი — პირველი ქრისტიანი მამა-მთავრების
სიტყვებია, — რომ ვინც მუშაობს ოფელს არ
ღერის, ის პურის ჭამის ღირსი არ არის. მა-
შასადამე ამ ნაირ საზოგადოებაში ვრცელ-
დება შრომის მოყვარება და ცოდნა; სხვი-

სი შრომით დარჩენა სასირცხვიო საქმეთ
ითვლება, ცოდნა და სწავლა — უძვირფასეს სა-
უნჯეთ და ფანტა — თითქმის სიგიჟეთ. —

ხალხის ცხოვრების და ზნეობის ამ ნაირი
ცვლილება აუცილებელი საქმეა: ზოგი ხალ-
ხი მალე იცვლება ამ გვართ, ზოგი გვიან;
ზოგიერთს ღღესაც არ დაუგდია უწინდელი
წესი; — მაგრამ ადრე თუ გვიან, ნელა ან ჩქა-
რა, ყოველგან მოხდარა, ხდება და მოხდება
ეს ცვლილება, ისე რომ შეუძლებელი საქმეა,
რომ რომელიმე ხალხი მისი კანონს ასცილდეს.
ისტორიის ფილოსოფიაში ამ ცვლილებას
ჰქვია „ცივილიზაცია“, ესე იგი, მხედ-
რული ცხოვრების მაგივრათ მოქალაქური,
მშვიდობიანი წყობილებისა და წარმატების
გზაზე დადგომა.

ჩვენი ხალხი ესლა სწორეთ ამ ცვლილებას
ესწრება. — უწინდელ დროში ხალხი ორ ნაწი-
ლათ იყო გაყოფილი: ერთი ნაწილი გარეგა-
ნი მტრისგან იცავდა მამულს (თავად-აზნაუ-
რობა), მეორე კი მხოლოდ ხენ-თესვას იყო
მიდგომილი (გლეხ-კაცობა). მეტი საქმე ჩვენ-
ში არავის ჰქონია. მიწის მუშანი მამულის
დამცველებს არჩენდნენ, — აძლედნენ ბეგ-
რას, ემსახურებოდნენ, რადგანც სხვა ნაირათ
მათი ჩვენა — მაგალითად ჯამაგირის დანიშე-

ფელტონი.

რასაც დასთეს, — იმას მომკი.
(შანტაზი)

ჩვენი ქუთაისელი კორრესპონდენტი რომ არ
მეგობროდა, სწორეთ სიცოცხლე გამოიჭი-
რა! ამ უკანასკნელი ორი კვირის განმა-
ლობაში, ერთ ნაბიჯს ვერ გადადგამდა კაცი
საქმის ისე, რომ ერთსა და იმავე საგანზე
ოჯახის სიწმინდეზე — არ გავგონა ლაპა-
ტი. მინდობაა, ერთი ღერი სამთლის ყიდ-
ვა, რომ დასჭირებოდა კაცს, მედურეკე ნაყიდ-
ვლის ქალღმერთს უმისოთ არ გაუხევედა,
ამ არ ვთქვამ:

მათ, ამისთანა ხათბალა გინახავს:
ცოლიც... წაგერთოს და შენ თითონაც
შეშლილი გამოდიოდე შენ ტოლში!..
ამისთანაზე რომ ძლიერ საჭირო საქმე გქონო-
და საკუთრათ ამისთვის მისულბიყ-
ბებუნ საქმეს იქით მივადგე და უსა-
ცილო ქორბაზე ლაპარაკს ჩამოვიდებ-
დი სიტყვებით:

ბაცბა ცოლი... წაგართოს, და გეუბნე-
დი დასთმე, ეს რა ტყუილია!..
მდიდრის თამაშში, ან იარაღშიში, ქალის-
ტარისის მყუდროებაზე ლაპარაკი რომ
წყოთ, ის უწინდელით კი არ გადასუ-
ბოთ: — ღიან, დღეს უცხო დარი გახლავ-
არა, ის დაღონებული, შეშინებული
შეშინებულად:

თქვენმა სიცოცხლემ, ეს საშინელება
გაშინებოთ, იმ დღეს, როცა ფე-
ვცდებოდო, იმერულმა მეფეებთანმ
არ მკითხა საით მიბრძანებოდო, — ცხე-
ბამწარებულიათ შოლტი გადაჭრა, მი-

მეთ ამოიხრა, მომბრუნდა ჩემსკენ და დამ-
წვარი გულით მითხრა:
— წვიბილწა, ბატონო, ქვეყანა, სუნთლათ
წვიბილწა...

თქვენი მტერი იყო, რაც მე ამ ნაირმა
ლაპარაკმა თავი მომიხზო: კაცს სულ ერთ-
ნაირი ლაპარაკით თავის ტვინი წაღებოდეს,
და არ იცოდეს კი რაზედ არის ლაპარაკი, — მე-
ტი უბედურება რაღა იქნება!
ხანდისხან, ისეთ ნაირ მდგომარეობაში ჩა-
უყვენებდნენ ამ უცოდინარობას, რომ ტან-
ზე ერთი ჩაფი ოფლი გარდამხმია. მართა ალა-
გას, შესვლის უწინ მომამხეს: „თქვენც
ხომ იმ აზრისა ხართ, რომ ოჯახი წმინ-
დათ დატული უნდა იყოსო?“ ჩემდა საუბედუ-
როთ, მე თავის მოწონება მოვინდომე, და
წამოვროშე: „ღიან, ღიან, ოჯახი ტაძარი არის-
მეთქი კაცისთვის.“ — „უნდა გენახათ, ამ სიტ-
ყვებზე რა ნაირათ დადეს პირი ჩემმა მოსა-
უბრებმა... სახლის პატრონი ერთხანს გაჩე-
მებული იჯდა, მაგრამ რაკი შენიშნა რომ ჩე-
მი სიტყვა იმის სტუმრების საწყენათ დარჩა,
აღდა, მკლავში ხელი გამიყარა, კუთხისაკენ
გამასვირინა და ყურში ჩამიხურჩულა:
— მე რა თქვი, შე ოხერო? შენ იმას გე-
უბნებოდენ, რომ ოჯახი დატული იყოსო,
შენ კი როშავ, საყოველთაოთ კარდაღებუ-
ლი უნდა იქნესო!
მაშინ რომ მე ენა ჩავიკნინებ, დღემდი-
ნაც დასისხლიანებული მაქვს, ღმერთს გფე-
ცებით. — ოჰ, მჭევრმეტყველობა, რამდენი
კაცი უღეთოთ დაგიღუპავს შენ!..

მას აქეთ მე თავი ვერსად გამომიყვია ში-
შით, რომ აი, ეს არის, ოჯახზე ლაპარაკს
დაიწყებენ მეთქი. მართ ხანს ამ ნაირ მუსი-

ფობის მიზეზი მინდოდა გამოემქებნა, მაგრამ,
მთასა და ბარს მოვედევდი, და მაინც ვერა ვი-
პოვე რა... მერე მინდოდა იმისთანა პასუხე-
ბი დამეზადებინა, რომ არც აზრი რამ ჰქო-
ნოდათ, არც მნიშვნელობა, და თან კი მსმე-
ნელისთვის თავბრუ დაესხათ.
ბამოქებნე ამ ნაირი ფრაზებზე, მაგალი-
თად: „ოჯახი არის ლამაზი, რომელიც კაცს
სიცოცხლის გზას უნათებს“, ან „ოჯახი კე-
რაა, რომელიც დადასული კაცს ათბობს და
ღონეს აძლევს“. მაგრამ, როცა ერთ ალაგას
ამ საგანზე ლაპარაკი ჩამოვარდა, მე ჩემი ფრა-
ზების გამოთქმა სირცხვილით ვეღარ გაგებ-
დე, — ვაი, თუ ვინმემ თუთიყუში დამიძახოს-
მეთქი... ამას შემდეგ რაღა უნდა მექნა? ისევე
შინ უნდა დავმჯდარიყავი და საზოგადოე-
ბისთვის თავი დამეჩვენებინა, მეც ასე მოვი-
ქციე.

სწორეთ სამი დღე ქუჩაში თავი არ გამო-
მიყვო, როცა „დროებას“ თავისისი ქუთაისე-
ლი კორრესპონდენტის წიგნი მოუვიდა
(„დროება“, № 18), რომელშიაც ვწერა: „შე-
სანიშნავი არ არის ის გარემოება, რომ ამ
მოკლე ხანში სამ ქმარს გაექცნენ თავიანთი
კანონიერი ცოლები, და სხვებს წაყენენ? შე-
სანიშნავი არ არის ის გარემოება, რომ სამი
ქმარნი დარჩნენ ხელ-ცარიელები? —
მის ამბავი რომ წავიკითხე, პრხმიდებით
დავიღრიალდე: „გაგიგე!“ თურმე ეს ყოფილა
საგანი აქაური მუსაფოხობისა.

„ძრმებს კანონიერი ცოლები გაექცნენო.“
თურმე ამ ამბავს შეუძრავს ჩვენი საზოგადო-
ება, თურმე ამას შეუწყნებია და შეუშინებია
ჩვენი მხდლი ვაჭაკები და დარდიმანდი ქა-
ლები...
#

როცა რამე მაწუხებს, და თავის დამწე-
დება მიძინებდა, ერთ მშვენიერ, გამოცდილ
საშუალებას ვხმარობ, რომელიც ერთ წამში
სეველას მიკლავს და მხიარულ ქვიფზე მაყე-
ნებს. თუ ძალიან დამიძინებ, მკითხველო,
გახწველი ამ საშუალებას: იქნება — დღეს არ
იყოს, ხვალ — შენც დაგჭირდეს მისი ხმარება.
როცა საქმე გავიჭირდეს, ან ცუდი ამბავი
რომ შეიტყუო, მაშინვე თავში ეს აზრი გაიტა-
რე: „შარესიც შეიძლებოდა თქო.“ რაკი ამ
აზრს ვახსენებ, დარწმუნებული იყავი, რომ
სეველად შენ ევლარას დაგაკლებს.

მაგალითად ვთქვათ, — ჩვენ საზოგადოებას,
იმ სამწუხარო აზრის შეტყობის დროს რომ
ვთქვა, აი, ასე: „ქმრებს კანონიერი ცოლები
ბი გაქცივათ; ეს ცუდი საქმეა, მაგრამ შეი-
ძლებოდა, რომ ცოლებს კანონიერი ქმრები
გარეთ გამოეყვით, — და ეს უარესი იქნებოდა“,
ამას შემდეგ ცოლების გაქცივის ამბავი ასე
ალარ შეაწუხებდა.

მართლაც ხომ შესაძლებელი საქმეა, ცოლ-
მა რომ ქმარი გარეთ გაავდოს? შესაძლებე-
ლი კი არა, ამბობენ ამისთანა მაგალითი სა-
დალაც მომხდარა თურმე. აბა წარმოიდგინეთ
ესლა იმ ქმრის მდგომარეობა, რომელიც
ერთ წიგმიან, ზამთრის საღამოს, თითქმის პე-
რანგის და პერანგის ამხანაგის სამარა, ცოლს
გარეთ გამოუსტუმრებია. აშასთან შედარებით,
მიბრძანეთ, რა უშავს იმ ქმარს, რომელიც ერთ
მშვენიერ დილას თავის საკუთარ ლოგინში
იღვიძებს და თავის გვერდით ცოლს ვეღარ
პოულობს?
#

ნა და სხვ.—ველურ ხალხს არ შეეძლო. მხ-
ლა ჩვენ, მდღეობა მშობრის, მტრისგან და-
ფარული ვართ. ღა რაკი მხედრული ცხოვრ-
ებების მიზნით მოსპობა, უწინდელი ცხოვრე-
ბის დაწყობილება უნდა გამოცვლილიყო
საზოგადოებაში. მის მაგიერათ ჩვენში,—რო-
გორც სხვაგან—სამოქალაქო წყობილება უნ-
და დამკვიდრდეს.

ეს დაწყობილება შრომით და ცოდნით
გაირჩევა უწინდელისგან. უწინ ერთი კაცი
მდიდრდებოდა, ძლიერდებოდა მართა მით,
რომ სხვას ვისმე მის ყოფა-ცხოვრებას წა-
რთმევდა. სიმდიდრე ერთი პირიდან მეორეს
ხელში გარდადიოდა, ისე, რომ მთელი ხალ-
ხის სიმდიდრეს ამითი არა ემატებოდა რა.
მთქვათ, ერთმა პირმა რამე ნაირათ ორასი, ან
სამასი კომლი კაცი შეიძინა თავის მეზობლი-
დან; მისთვის ეს გამდიდრებაა, — მაგრამ მთელ
ქვეყანას ამით რა შეეძინა? მთელ ქვეყანაში
მისი გაკეთების მერმე სწორეთ იმდენი კომ-
ლი გლეხი დარჩა, რამდენიც წინეთ იყო, —
მომატებით არც ქვეყანას, არც საზოგადოე-
ბას ერთი იოტის ტოლი არა მომატებია რა:
ერთი კაცი სწორეთ იმდენათ გამდიდრდა,
რამდენათაც მეორე დაღარიბდა—მეტი არა-
ფერი. მთელი საუკუნოები გაივლის ისე, რომ
მთელი ხალხის საზოგადო სიმდიდრეს ერთი
ნამცევაც არა მოემატოს რა... დამშვიდებულს,
კარგათ გაწყობილ საზოგადოებაში საქმე სულ
სხვა ფრე მიდის: აქ ყოველ კაცს შეურყე-
ვლათ უმტკიცდება თავისი საკუთრება და სი-
მართლეთ. იქ ერთი კაცის გამდიდრება მეო-
რეს დალუბავა არ არის. ძაცი იგონებს
რამე ნაირ ხერხს, პოულობს, მაგალითად
იმისთანა გზას, რომ შინ-უხმარი თავისი ქვეყ-
ნის ნაყოფი სხვა მხარის მცხოვრებს წაუღოს
და იქ ხერიან ფასათ გაასაღოს, ან და თავის
მხარეში იმისთანა რამე მოახერხოს, რომ უწინ-
დელზე უფრო იაფათ დაიჯდნოს რომელი-
მე გასაყიდი საგანი—პური ვარ თუ ტყავი,
და სხვ.—ამ ნაირ მოხერხებას ცოდნა და ფუ-
ლი სჭირია...

მართალია, ეს უკანასკნელი მდგომარეობა
უსიამოვნო რამ არის, მაგრამ...

„მაგრამ რა?“ მკითხავს მკითხველი.

ცოლ-ქმრობისთანა, და საზოგადოთ კაცი-
სა და ქალის ერთმანერთთან დამოკიდებუ-
ლებისთანა ახირებული საქმე, ჩემ დღეში არა
მინახავს რა. როცა კაცი, ვთქვათ, ჩემსას ყი-
დულობს, იმას აზრშია არ მოსდის მოსთხო-
ვოს ნაყიდ საქონელს, რომ ქუდა ან ჩო-
ხობა გაუწიოს: თუ ნაყიდი ჩემსა ჩემათ არ-
გია, მსყიდველი გამსყიდველის მამის სულს
ლოცავს ჩემის ჩაცმის დროს. სახედნი ხარი
რომ იყიდოს კაცმა, იმ მიზეზით კი არ დაი-
წყუნებს, რომ საჯდომ ცხენათ არ ვარგაო:
ოღონდ ხარმა იხაროს, მის პატრონს მეტი
არა უნდა რა. აგრე ფიქრობს კაცი ყოველ-
გვარ საგანზე, ცოლის გარდა.

საცოლო კაცი, ჩვენში—როგორც სხვაგა-
ნაც—მდიდარ და შემძლე ქალს ეძებს. ქალის
ამორჩევის დროს, ის იმას კი არ კითხულობს,
თუ რა ნაირი ხასიათისაა ქალი, ან რა ჩვეუ-
ლებები აქვს, ან რა და რა იცის, რისი მო-
მხერხებელია, არა. ის კითხულობს—მზითვათ
რა მოხდევსო, მის დედამას ვინა ყავს ნათე-
სავი და მეგობრებიო, რა ნაირ შევიდას და
დახმარებას უნდა ველოდე მე ამ ნათესავებ-
თგანო. ქალის ხასიათი, შინა, სილაშხვე, სწა-
ვლა, გონება—ეს საგნები ვის აგონდება. სა-
ქმე მზითვია, ნათესაობაა. სილაშხვე, ხასი-
ათი, სწავლა,—გონდ კარგი ჰქონდეს ქალს,
ვინდ ავი, სულ ერთია.

ასეა საქმე. მოდის ახალგაზდა კაცი, რო-
მელსაც ქალი ჯერ იქნება თვალითაც არ
უნახავს, და ეუბნება ქალის დედ-მამას: მე

ამ უკანასკნელ საუკუნეებში მეცნიერებამ
ბევრი რამ მოიგონა იმისთანა, რომლის სა-
შუალებით ადვილდება ყოველ გვარი შრო-
მა; ისეთი მაშინებია მოგონილი, რომ ორა-
სი და სამასი ცხენის მაგიერობას შერებიან,
და იმისთანა მუშაობას ახერხებენ, რომელ-
საც ძალიან გაწაფული კაციც ძლიერ-ძლიერს
გაკეთებდა; იმ გვარი საშუალებანი იპოვეს,
რომ ხის ქერქსაგან ან სიმინდის ჩალიდან
მშენებენ თეთრ ქაღალდს აკეთებენ, ჭარხ-
ლიდან შაქარს და სხვ. და სხვ. მარხანებს
გარდა, ახალ მოგონილი საშუალებები სამე-
ურნეო ცხოვრებაშიც გამოდგენ: მათი შემ-
წობით კაცს უწინდელზე უფრო მეტი და
უკეთესი პური და სხვა ნაყოფი მოჰყავს, ბე-
რი მუშისა და პირუტყვის მაგიერათ მაშინებს
ხმარობს და სხვ.—მართი სიტყვით, ამ საშუა-
ლებებს იმისთანა ძალია და სარგებლობა მო-
აქვთ, რომ იმ ქვეყნებს, სადაც ისინი ირია-
ნ შემოღებული, ძველებური ოჯახობა და
მუშაობა კაცს ხელს აღარ აძლევს და მალე
სრულიად ისობა.

ამ საშუალებების მოხმარება ცოდნის უქო-
ნელათ შეუძლებელი საქმეა. იმათ მოხმარებას
ძალიან ბევრი რამ უნდა. ძაცმა ბუნების კანო-
ნები უნდა იცოდეს, მას უნდა ესმოდეს თუ
რა ნაირათ შესაძლებელია კაცისთვის ბუნე-
ბის ძალის მოხმარება. ამ ნაირ ცოდნას „ტეხ-
ნიკურ“, „რეალურ“ განათლებას უმა-
ხიან.—

უწინდელ დროში ჩვენი საზოგადოება ამ ნა-
ირ განათლებას არ საჭიროებდა: უბრალოთ
მომხმარებელი დეინო, პური და უბრალო ხამის
ტანთსაცმელი თითქმის სრულებით აკმაყოფი-
ლებდა იმას და კიდევაც რომ არ დაეკმაყოფი-
ლებინა, მას საშუალებაც არ ჰქონდა სხვა ნაი-
რათ ცხოვრებისა. ამისგან ჩვენში არც ქარ-
ხანები ყოფილან, სამღებროების მეტი. მაშინ
ჩვენი თავდა-აზნაურობა სიმდიდრეს სამსახუ-
რში ეძებდა: ზოგი სამხედრო ნაწილში შედი-
ოდა, ზოგი სამოქალაქოში, და იქ, ხან ომში,
ხან რაზმში, ხან კანცელიარიებში თუ სიმდი-

ესა და ეს კაცი ვარ, ამოდენა მამული
მაქვს, ადვილიც კარგი მიკავია, გვართაც ხე-
ირიანი ვარ,—ერთი სიტყვით კოტრი ვაჭარი-
ვით თავს იქებს, და ბოლოს ამბობს: თქვენი
ქალი მომეციოთ, თან ამტენი და ამტენი მზი-
თევი გამოატანეთ, და მე კარგათ დავარჩენ
იმას და ჩემ ოჯახსაცო.

ამაზე მოხდება ვაჭრობა—სიმაჰრი მზითვის
დაკლებას სცდილობს, სიძე, რასაკვირველია,
მომატებასა. ბოლოს საქმე რიგდება. ახალ-
გაზდებს დიდი ცერემონიით ჯვარს სწერენ
და ისტუმრებენ...

მხლა ეს მიბრძანეთ, რა ხმა აქვს ამოსადე-
ბი ახალგაზდა ქმარს, თუ მისი ცოლი უხვი-
რო და უყოფაქცევე ბაიყში გამოდგა, ან
და რა პირით უნდა მოსთხოვოს იმან ცოლს
სიყვარული და ერთგულობა? ცოლის ამორ-
ჩევის დროს, ის სიმდიდრეს და შემძლე ნა-
თესავეებს ეძებს,—ჯვრის დაწერის შემდგომ
კი სიყვარული და ქუა გაახსენდა ყმაწვილს...
აფერუმ!

ზასაკვირველი შუბლის კანი უნდა ჰქონ-
დეს იმ ქმარს, რომელიც ამ ნაირათ ნათხოვ
ცოლს სიყვარულს და ერთგულობას მოს-
თხოვს. მართე ენახოთ, ცოდნა უნახუნა:

—ძაცო, ქუა ტყეში ხომ არ გაგვივია?
შენ მე ხომ არ მოგწონებივარ, ჩემი მზითე-
ვი მოგეწონა; ჩემთან ხომ არ გქონია საქ-
მე,—ჩემი მზითვის პატრონთან გქონდა; შენ
მის მოწონებას, მის დათანხმებას და შოვნას
სცდილობდი, და არა ჩემსას. მხლა ეს ჩემი
მზითევი ხომ მიგიღია, ჩემთან რაღა ხელი
გაქვს?

რა უნდა უთხრას მაშინ ქმარმა? ამისთანა

დრეს არა, თავის სარჩენ საშუალებას ხომ
მინც შოულობდა... მაშინ თუნდ რომ ძალი-
ან კარგათ განათლებულიც ყოფილიყო კაცი
ტენნიკურ საგნებში, ეს განათლება იმას არათ
გამოადგებოდა, ამიტომ რომ სამხედრო სამ-
სახური მისგან მართა სამხედრო წესების ცო-
დნას თხოულობდა, და სამოქალაქო,—მიწერ-
მოწერის მოხერხებასა...

მხლა გარემოება გამოიცვალა: სამსახურში
რომ მთელი ქვეყანა შეედეს, სამსახურის
პირებს ვისზე ექმნებათ მაშინ ზედამხედვე-
ლობა? მხლა სამსახური ძალიან მცირე რი-
ცხის საქმე გახდა, და მათგანაც გვა-
რიათ დიდ ცოდნას თხოულობენ, ისე რომ
სამსახური ძალიან ცოტა პირებს აძლევს საზ-
რდოს... მაშასადამე ჩვენმა საზოგადოებამ თა-
ვის დასარჩენი საშუალება სხვა რასმეში უნ-
და მოსძებნოს.

სად და რაში ჰპოვებს ამ საშუალებას ჩე-
ნი საზოგადოება?

მხლანდელ მდგომარეობაში იმას სამი გზა
უდევს წინ. მისაც ხელში ფული აქვს, ან კარ-
გი მამული, ტყე და მიწა დარჩენია ბატონ-ყმო-
ბის მოსპობის შემდგომ, იმას შეუძლია გლეხე-
ბის და წერილი მებატონეების გაჭირვებული
მდგომარეობით ისარგებლოს: ამ ნაირი პირები
გასახსნებენ ურიის ვალათ ასიოდ-ასიოდ მანა-
თობით, და იმოდენ სარგებელს წააწერენ
მოვალეებს კისერზე, რომ თავის დღეში ვა-
ლი გადაუხდელი დარჩეს.—ამ საშუალებით
გვარიანი შემოსავლის შოვნა შეიძლება; რო-
გორც ჩვენ გვესმის ამ გზაზე ზოგიერთი ჩე-
ნი ნაბატონრებთაგანი კიდევაც დამდგარან.
მაგრამ, რადგანაც ჩვენში ფული ბევრს არა-
ვის დარჩენია ხელში, იმედი უნდა გექონ-
დეს, რომ ჩვენ ხალხში ამ ნაირი უღმერთო
წყურბლობა ნამეტნათ ვერ გავრცელდება.

მეორე გზა იმაში მდგომარეობს, რომ ფუ-
ლის და ცოდნის პატრონები დააფასებენ ბო-
ლოს ჩვენი ქვეყნის უთვალავ ბუნების
სიმდიდრეს, და მისდგებიან ბუნების დამო-
ჩილებას. ისინი ისარგებლებენ წყლის ძალით,

მდგომარეობაში, ის დგება და ამბობს: „ცოლ-
ქმრობა კაცის სიცოცხლის განმანათლებელი
ლაშკარია“.

„ცოლქმრობა კაცის სიცოცხლის განმანა-
თებელი ლაშკარია?“

მთ ასეა და, მართა დღეს უნდა გაახსენ-
დეს კაცს ეს ლაშკარობა? მთ კაცი სიცოცხ-
ლის განანათებლათ ლაშკარს ეძებს, რა-
ღა ეშვებოდა, რომ ლაშკარი მინც
და მინც შავი ფულით ყოფილიყო გატენი-
ლი, და რატომ იმაზე არ მიაქცია თავისი უმ-
თავრესი ყურადღება, რომ ლაშკარს თავის
აღაგას სამთელი ან ჭრაქი ჰქონოდა?

„ცოლქმრობა კაცის სიცოცხლის განმანა-
თებელი ლაშკარია!“

ძაი და კეთილი, მაგრამ ეს ჯერის დაწე-
რის უწინ უნდა გახსენებოდა კაცს. მორემ
უჭრაქო ლაშკარი ათასიც რომ აწვალო, ის
სინათლეს მინც ვერ გამოიღებს. სინათლე
არც მაშინ გამოჩნდება, თუგინდ ისიც ბევრი
აწვალო, ვინც ამ უჭრაქო ლაშკარს სხვა რა-
მე ჭურჭლათ ხმარობს...

„ლაშკარი“, ჩემო ბატონებო, ძალიან ნახი
საქონელია. ის ძლიერ ოსტატურ გაკეთე-
ბას, მოვლას და შენახვას თხოულობს. მთ
თქვენ გინდათ, რომ ის დიდ ხანს და ნათ-
ლოთ გინათებდესთ, გამოახილეთ თვალი და
ეცადეთ, რომ გამკეთებლებმა და მომვლე-
ლებმა ლაშკარი თავიდანვე არ წახანდონ და
წვერ-უღეაშიანი ბავშვების სათამაშოთ არ გა-
ხადონ. მორემ როცა ჭრაქის დასადგამი ალა-
გი გავარდნილი ექმნება ლაშკარს, გვერდები
ჩაქცეული და შუშები დანტვრეული, მა-
შინ ბევრიც რომ აწვალოთ, ვერათ გამოიყე-
ნებთ: რამდენჯერაც უნდა ჩანათოთ შიგ სამ-

რომელშიაც ჩვენი მხარე უჭირავს მთი-
მეტს, არავის ჩამოუღებელი უნდა
მოაკიდებენ ხელს ჩვენი მშენებელს და მღი-
მცენარეობას, ჩვენ პირუტყვებს, მიწის სი-
დრეს, და სამხედრო-გარეთულით უბრა-
თითქმის სრულიად უფასო საგნებს ძვირ-
ნაწარმოებათ, ესე იგი სიმდიდრეთ გადა-
ვენ.

და ვინც უფულო ბის მიზეზით ამ პირ-
გზას ვერ დაადგება, და უმეტრების გამო-
მეორეზე გასვლას მოახერხებს, ის, მისდ-
უბედუროთ, მესამე გზას ველარ ასცილ-
მს მესამე გზა—სილარიბე, საშუალო
გება და სხვისგან დამოკიდებულება.

ამ სამი გზიდან, პირველი არავითარ
ოსან საზოგადოებას და არც ერთ პატ-
კაცს არ შეეფერება: ეს აზრი ქვეყნის
ნიღვან ყველა ხალხის სინდისს გაუფი-
გამოუთქვამს, ისე რომ ყველა ხალხების
შვიანზე, (როსტოვიჩი) გინებას და შეურ-
ყოფას ნიშნავს...

რაღა თქმა უნდა, რომ არც მესამე
ნამეტნათ დასახარებელი.—სხვისგან

კიდებულება, კაცისთვის ყოველთვის და
ველგან შესაწუხებელი და მანებელი ყო-
ლა, და იმედი, რომ შემდეგშიაც იქნ
მამასადამე დარჩა მეორე გზა—გონიერი,
ნიერი, შრომა, ბუნების დასამორჩილებლ-
და მისი სიმდიდრებით სასარგებლელათ.

როგორც წელან იყო ნათქვამი, ამ
მას ფულის გარდა ცოდნაც უნდა,
ცოდნა ადვილი შესაძენი არ არის: ახალ
და კაცმა ოთხი-ხუთი წელიწადი მინც
იშრომოს იმის შეძენისათვის;—ჩვენდა
ბედუროთ, ამ ნაირს სწავლავს ჩვენ ქვე-
ში ვერ შეიძინს კაცი, ამიტომ რომ
ჯერობით ჩვენში არც სპეციალური სას-
ლებელია და არც იმ გვარი ქარხანები
ფაბრიკები, სადაც ახალგაზდა კაცს, სასწავ-
ბელში სწავლის შესრულების შემდგომ,
მით და შრომით შეეძლოს გამოცდილ
შეძენა...

თელი, ის ან ქვეშ გავარდება, ან ათას
დგან გამკერულ-გამომკერულ ქარს ვერ
უძლებს და დაივსება...

ქამლი, მკითხველო, მე ცოლ-გაქცე
ქმრებზე გეუბნებოდრი. მოდა ცხლა
ოღე სიტყვა იმ ქმრებზედაც ვთქვათ,
მელოთაც: მათ და საუბედუროთ, ცოლებს
სცილდებიან.

პრან თურმე ზოგიერთი იმისთანა ყმა-
ლები, რომელთაც წელან აწეროლ-ნაირათ
ურთათ რამდენიმე ათასი თუმანი, და თ
მანხჯი ცოლიც წამოუყვანათ. უშრომ-
ნაშოვნ ფულს, რასაკვირველია, ჯიბეში
ყოთში დარჩენა ეძენება. ამის გამო იმ
მზითვიც მალე გაფლანგულა, ქაღალდში
თუ ცხენებში ან ქალებში,—სულ ერთია.
ერთ მშვენიერ დღეს ჩვენ ახალგაზდას ხელ-
მანხჯი ცოლი და დახვრეტილი ჯიბე შერჩე-

როცა ამ გვარ ყმაწვილების წინ გაქცე
ცოლებზე ჩამოვარდება ლაშკარაქი, უნდა
იგონოთ, მაშინ, რა ოხერა ამოდის იმათ
ლიდგან, და დაინახოთ, რა სიხარბე გამოე-
ვის იმათი თვალებიდან.—„მშერთო!
რებიან ისინი გულში, ერთი იმ დღეს მაღ-
სე, რომ ჩემი ცოლიც ვისმეს მოეტაცოს,
მინც და მინც მისი სიკვდილის ღირსს
გახდეს!“

და რაც მათ გულში გრძობა და
ხურვალე ჩარჩენილა ყმაწვილობიდან,
ერთიანათ ამ ოხერაში ამოდის.—

ამბობენ, ვითომ ერთ ამ გვარ ყმაწვილ-
თგან ის დღეს კიდევაც ვთქვას, მის
რომ გაქცეულ ცოლებზე ლაშკარაქობდენ-
— შედურ კაცს ცხენი გაექცევა, და
ნიერს ცოლი!

მაგრამ, დაილოცა ღვთის სამართალი!
რე სიხანს, რომ მზითვით დახარბებულ ქმ-
ვისაც ლაშკარი და შოიანი ცოლი შეხვ-
ნია, იმას ცოლი თითქმის მეორე დღე
ცევა; და ვისაც მანხჯი ბაიყში რგებია,
ცოლი, ამ სოფელში კი არა, მგონია სა-
ოსაც ველარ მოიშოროს თავიდან.

რომ დასაწყისი... იხილეთ უნდა იყოს წყევნილი, რომ შემდგომში ტენიკური სწავლის მიღე...

ამ ფულის ყმაწვილების სასარგებლოდ მოხ- მარება სწორეთ კეთილი და გონიერი სა- ქვე იქნებაო.

საწყუბო (მოსწავლენი) უმეტესნი ნაწილნი ყრიან უტირისფულით და უქნებში და სლაბოდ- კაში *)...

ამ სიტყვებს განმარტება არ სჭირათ; ყმა- წვილები ყრიან დუქნებში, რომელთაც ლო- თობით და ბიყუშობით უდგიათ სული, და სლაბოდკაში, სადაც დილიდან საღამომდე და...

შპირველესად ყველაზე საჭიროა, რომ რიგიანი ადგილსაყოფელი ჰქონდეთ ყმაწვილებს, და პატიოსნათ იყვნენ დაბინავებულნი...

მმართველობისგან სააწარმო სხლის ასაწინებ- ლათ აწარმოებს ადგილი ბოძებული აქვთ; ახლა ფუ- ლია საჭირო. სხლის ასაწინებლათ იმას ესვე აქვს: ორმოცდა ათი ათასი (50,000) მანეთი მოწოდების...

საქმე, როგორც მკითხველი ხედავს, ძლი- ერ ადვილი ყოფილა. მართალია, ორი თვის განმავლობაში კი არა, გვერანია დღევანდლა- მდინაც არ შემოტანილა მოწოდების ბაჟი, რომ- ველზედაც თ. მიქელაძეს სახლის აწენების იმედი აქვს; **) მაგრამ, ქუთაისელი თავადა- აწარმოა რომ მიხედებოდეს ამ წინადადების სარგებლობას და ცოტათი მოინდომებდეს მის ასრულებას, ბევრი არა დააკლდება რა, და მის შვილებს კი ძლიერ ბევრი შეემატებათ, — ერთი იმით, რომ სიყმაწვილიდან გარყენის შეჩვევას ასცილდებიან, და მთავრთ მით, რომ ქუთაისში ცხოვრება და სწავლა გაუადვილ- დებათ. აწარმოებას კი ხელში ექნება კარგი ქვეთკირის სახლი, რომელიც თავის ფასათ ყოველთვის ელირება...

მკითხველს ეგონება, რომ ამისთანა მშეე- ნიერი და ადვილათ ასასრულებელი აზრი ერთჯერ რომ გამოთქვას კაცმა, საქმეა, და მისი ხელმეორეთ განხენება უსარგებლო უნ- და იყოსო. მაგრამ მკითხველი შეცდება, თუ ამას იფიქრებს: იმავე ქუთაისის თავადა- აწარმოება, რომელსაც ესლა თ. მიქელაძე ამ გონიერ წინადადებას აძლევს, ცხრა წელიწა- დია მას აქეთ გარდაწყვეტილი უარი თქვა ამ ნაირივე წინადადებაზე, რომელიც იმას მყო- ფმა ქუთაისის სამოქალაქო გაუბერნატორმა,

*) სლაბოდკა ქუთაისის ერთ გარეთ-უბანს ქეია; იქ ცოლთმვილიანი სალაბაები და განსაკუთრებით ნამეტა- ნათ შირტე უფაქცივების პირები დგანან... სლაბოდკაში მოსწავლეები იმითმ სცხოვრობენ, რომ იქ სახლის ქირა ძლიერ მცირედაა.

*) თ. მიქელაძე გვერს ჩვენ აქ შემთხვევად შემ- დგომ სიტყვებს: „მთო წელიწადზედ მეტი არის, რაც უწყებები გაუზავნე აწარმოებს, ვისზედაც არი დარჩე- ნილი მოწოდების ბაჟი, რომლის ფულისაგან მმართვე- ლობის ნებათვით ჩემი აზრი იყო აღწვებულიყო სახლი, დასაბინავებლათ ღარიბ თავადთა და აწარმოთ- შვილებთა, რომელიც არიან გიმნაზიაში და ბინა არა აქვთ. თუმც რაოდენა კიდეც შემოიტანეს, მაგრამ ჯერ კიდევ მრთლად არა, და დრო კი მიდის და სა- წყალი ყმაწვილები საზარელს მდგომარეობაში არიან უბინაო.“

უფ. ივანოვმა, მისცა 1861 წელში. აბა 'თუ მიხედვით რაზე იყო დაფუძნებული ეს უა- რი? — იმაზე, რომ ჩვენ (აწარმოები) იმ მოწ- მობების ფულით სახლს ავაშენებთ, თუ მმართველობა შიგ თავის ხარჯით აგვიზდის შვილებსო!... როგორ არ ეშინოდეს კაცს, რომ ეს საზოგადოება თ. მიქელაძის წინადა- დებაზედაც ესლაც, რომელიმე მიზეზის გამო, თანახმა არ შეიქნება!...

შინაგანი ცნობები.

ამ თვის 12-სა ძაქკასის შმთარეს სამმარ- თელოს უფროსი ბარონი ნიკოლაი წაიდა პეტერბურგს და სამზღვარს გარეთ. ის ხუთის თვით გამოთხოვა სამსახურიდან. მისი თანამ- დებობის აღსრულება დროებით მინდობილი აქვს თ. ზ. ბაგრატიონ-მუხრანსკის.

ძაქკასის სამოსწავლო მაზრის პოპეჩიტელი აცხადებს, რომ ამ წელს სახელმწიფო ხარ- ჯით მისაღები თავისუფალი ვაკანციები არის შემდეგ სასწავლებლებში.

შნიერსიტეტებში: პეტერბურგისაში აღ- მოსაველეთის ფოკულტეტზე 2; მოსკოვისაში ფილოლოგიურ ფოკულტეტზე 2, საეკიმო ფოკულტეტზე 4 და სხვა ფოკულტეტებზე 7; მდესისაში ყველა ფოკულტეტზე 3.

ნიჟნიგრების ინსტიტუტში 4. პეტროვის სამეურნეო აკადემიაში 4. ლაზარევის ინსტიტუტში 5; მიიღებიან ეგ- ზამენით 15 წლოვანობამდის. მოსკოვის ტენიკურ სასწავლებელში 3; მიიღებიან 12 წლიდან 16 წლოვანობამდის.

ჭუთისიდან გვერენ, რომ დ ხონში გორგობა დღეს. 23 აპრილს, გაუხსნიათ ორ- კლასიანი სასწავლებელი. მახსენის თანავე 'შკოლაში ორმოც შავირზე მეტი ამოჩენი- ლან სწავლის მსურველები. შურადლების ღირ- სი ამ საქმეში ის არის, რომ შკოლის განხი- და იმისთვის საშუალების მიცემა თვითონ ხონ- ნის მცხოვრებლებ უთავიათ. როგორც კორ- რესპონდენტი გვერს, ხონი თავის ხარჯით აშენებს შკოლისთვის სახლს და ამას გარდა იმისთვის შეუწირავს საკლავისა და საწონის შე- მოსავალი. კორრესპონდენტი არ გეცნობებს— მიიღებენ ამ შკოლაში გლეხკაცების შვილებს, თუ მართა თავადა- აწარმოების შეილებათვის არის ის დაფუძნებული. საფიქრებელია კი, რომ, რადგანაც შკოლა დაბის ხარჯით არის გამართული, ყველა ამ დაბის მცხოვრებთ ექ- ნებათ უფლება ისარგებლონ იმითი. თუნდაც რომ მართა თავადა- აწარმოების ხარჯით იყოს გამართული შკოლა, ჩვენი აზრით, რიგია და ორივეს თავადა- აწარმოებისა და გლეხ-კაცების- სარგებლობა მოითხოვს, რომ ამ უკანასკნე- ლებს არ ექნეს დახშული შკოლის კარები.

ჩვენ შევიტყუეთ, რომ სოფ. საჩხერეს, საცა კეთილშობილები აგრეთვე თავის ხარ- ჯით მართვენ შკოლას, არ აპირებენ გლეხე- ბის მიღებას 'შკოლაში. მამურული ყმახის შვილს ჩემი შვილი როგორ ამოუჯინო გვერდ- შიო!.. იმახის თურმე იქაური თავადა- აწარმო- რობა. ლმერთმანი, დროა დიანებოთ თავი ამისთანა ხებრეულ ამპარტაუნობას და შთაბო- მავლობით ტრახანობასა. რით ვერ გავიგეთ ამდენი ხანი, რომ მართა თავადის და აზ- ნაურის შვილობა კაცს არავითარ ღირსებას არ აძლევს!...

თბილისში პური ისევ ისე ფასობს, რო- გორც ამ სამი კვირის წინათ იყო, ესე იგი ფუჭი შეიდაბა უხალთუნათ ძაქკაისა, შეილ- ბაბა ერთ შალრათ დაბალი და კარგი თეთრი რვა აბაზათ; გამომცხვარი შავი, დაბალი პუ- რი აბაზათ ექვსი, გირვანქა, თეთრი ხუთი გირ- ვანქა. პურს ფასი ისევე ადევს, არც ემატე- ბა, არც აკლდება.

მოდიან ქალაქში გამოცხვარი პურის სას- ყილათა, რადგანაც იმდენი თორნი არა აქვს... ბელთა, რომ ფეცილი თითო ფუტობით მაინც იყილონ. ამ გარემოებაშია მაგალითად სოფე- ლი ქუთისი.

მართლისკენ კოდი ფასობს ხუთ მანეთით. ზოგიერთ ადგილს იქაური კოდი ქალაქის კოდანხვეარი გამოდის ესე იგი 13 მანეთიანა ანუ 3 ფუთი და 15 გირვანქა. შუთი ამგე- რათ ჯდება შეიდაბაზე მეტათ. მაგრამ მა- ინც, ამბობენ, ქართლში ისეთი გაჭირება არ არისო, როგორც შიზიყში და ქალაქის ახ- ლო-მახლო სოფლებში. ამ გაჭირებისაგან გამოუხსნია პურის მალაზიებს. სოფლის მრე- თის გლეხი კაცი ლაპარაკობდა, რომ პურის მალაზია ძალიან გამოგვადგავს. ჩვენი სოფე- ლიდან გარეთ კაცი არ გასულა პურის სა- სყილათა. პური რომ დამეირდა, სოფელი შეიკრიბა და გადასწყვიტა, მალაზიიდან მიეცეს პური ვისაც არა აქვს; შეძლებულს არ მიე- ცეს, რადგან გაჭირებაში არ არისო.

იმავე სოფელ მრეთში არის შკოლა, რომ- ველშია სწავლობს სამოცი ყმაწვილი. ამ სოფელში ას ორმოცდა ათ კომლამდის იქ- ნება.

„ძაქკასის“ კორრესპონდენტი იწერება მრევრიდან ამ თვის ოთხსა, რომ მრევანში პურის სიძვირეო და ხალხი ძლიან ეფიქრში შედის: ესლა რომ ასეა, ახალ მოსავალამდის რალა იქნებაო. აპრილის ნახევარში ფასობდა პური ფუთი მანეთით და ექვს აბაზათა; ეს- ლა ფასობს მანეთ ნახევრათ, მანეთათა და თხუთმეტ შურათა. ქაური მუშა კაცი დიდ გაჭირებაშია, ფურნებს ბევრჯერ დიდი ხალხი აწევა ხოლმე, მაგრამ ვერ დაუქმა- ყოფილებია. მაგრამ აქაც ჩარჩების ბრალია. სპარსეთიდან წამოღებულ პურს აქ აღარანა ხედავს, შუა გზაზე ჩარჩები ყიფულაბერო. ამ სიძვირისგამო გუბერნატორი ითხოვს მრეე- ნისათვის სახელმწიფო მალაზიიდან 3000 ფუთამდინაპურსაო.

რუსეთის ამბავი.

ამას წინეთ „ღროების“ ერთს უწინდელთა- განს ნომერში იყო დაბეჭდილი ლიფლანდიის თავადა- აწარმოების ადრესი ანუ თხონა ხელმწიფე იმპერატორისა დმი. ამ ადრესით ეს თავადა- აწარმოება გამოჰსიტქამს თავის საქირობებს, რომელიც იმაში შესდ- გებიან, რომ ლიფლანდიაში მცხოვრებ ნემე- ცებს მიეცეს უწინდელი ღირსებაები; ამას გარდა ჰქონდეს სრული ნება სარწმუ- ნობის ამორჩევას—და კანონათ დაწე- სეს, რომ სასამართლოებში ნეეცურ იწახედ იყოს მიწერ-მოწერა. ნამეტანს ნაწილს ლიფლანდიაში მცხოვრები ხალხისას, რომელიც არ ეკუთვნის ნემეცების ტომსა და რომელსაც ნემეცური ენა სულ არ ესმის, ამ ნამეტანს ნაწილსაც რასაკიროველია, ექნე- ბა თავისი საქიროება, რომელიც იქნება უფ- რო საფუძვლიანი იყოს, ვიდრე თავად- აზნ ურობის საქიროება; ხზრათ ლუ- კმა პური დააკლდება ხოლმე და ამ უკანასკნელ წლებში ბევრან—და ლიფლან- დიაშიაც ვერეთვე მოუსულელობაა. ამ გავრ გარემოებაში, მართლათ განათლებული თავად- აზნაურობა იმაზედ კი არ დაიწყებს ზრუნვას და ჩივილს, რომ უწინდელი ღირსება ჩამო- გვართვეო და გინდა ისევ უკან მივიდეთო, — ამის მაგიერათა, ეცდებოდა, როგორმე ხალ- ხისათვის ხელი გაემარებინა და რითიმე დახ- მარებოდა. თავადა- აზნ ურობა ვერას გზით ვერ იტყვის იმას, თუ რა ხელი მათქვს მე ხალხთა- ნაო. ხალხი უბრალო ხალხი, რომელიც ოფლს ღვრის, სოფლის გლეხ-კაცობა, მიწის შემამუშავებელი, ზრდის, აქმევის ასრევეს ყოველს

ქვეყნის მცხოვრებსა და სხვათა შორის თავად-აზნაურობასაც. მოველი ქვეყნის მცხოვრებ-

იმის რეფორმებზე სრული უკმაყოფილება გა- ატყდა; იმათ თქვის, რომ ჩვენ არ მოგე- წონს უკანასკნელი ცვლილებები ჩვენს კონ- სტიტუციისა. მაგალითად ქ. ვარკეთილის

ნიმე დღის შემდეგ ის მიიწვიეს მასწავლებ- ლათ ჩვენ მასობრივ კლასში და 500 დო- ლარი ჯამაგირი შეაძლიეს. ახლაგანა ქალ- მა ეს ამბავი შეატყობინა ჩვენი შკოლის რე- ვისა, რომელმაც თავის მხრით 525 დოლარი

ბი, ლაღლები და სხვა წყლის ფორნივით რომელიც ღარიბი ქვეყნელებისთვის

უცხო ქვეყნები

საშარანგეთი. შენიშნულია, რომ ყოველ- თვის, როცა დიდი რამ გაქირვება მიადგება ახლანდელ საფრანგეთის მმართველობას, ან

ინგლისი. ლონდონი, 5 მაისი. ინგლისის პარლამენ- ტში არის ამ ჟამად სუვა ირლანდიის მიწა-

ბასაკვირელო, დემრთანაი, ამა წუთის სოფლის ამბები! მრთი მხრით კაცები ყოველ-ღონისძიებას

პეტერბურგში ამ მოკლე ხანში მოგ- ვახეთი „Вѣсть“, რომელიც ნიადაგ თავისი

მადრიდი, 6 მაისი. დღევანდელ ძორ- ტისების სხდომაზე იყო ხელ-მოხორციელ მოლაპარ- კება მსპანის ტახტისთვის მფის ამორჩე-

—2 მისი იყო ლონდონში დემოკრატების ბანკეტი (მეჯლიში) შლოუანსისა და ტინალ- დის პარტიის საცემლოთ. ჩვენ მკითხველებს

შასაკვირელო, დემრთანაი, ამა წუთის სოფლის ამბები! მრთი მხრით კაცები ყოველ-ღონისძიებას

განსვალება. ალადათარვის და მნფიანჯიანცის წე მალაზრებში ისილება, ახლად გამოცემულ

ამერიკელების ცხოვრება, ხასიათი და ჩე- ულებები ისეთი ახირებული და თავისებური არიან, რომ უცხო ქვეყნის კაცს ხშირად სწო- რეთ გაეშტურებენ. აი, ამის მაგალითი, რომ-

სხვა და სხვა ამბავი. ამერიკაში სწორედ კვირები და „ცხვიან“ ხოლო ქალაქები: წყლიწაღში იქ იქონა ახალი ქალაქი ან გაშენდა, შუბლიწაღში საქმე; იქ, სცე

მოსკოვის სასახლის ბაღში (პარკში) დაიჭირეს ამას წინათ ერთი ირლანდიელი ქალი, რომელიც რა- ლაც ნაირათ შეპარულიყო. იმ ბაღის ნაწილში, სა-

დაბეტელი პეტერბურგს, 1848 წ. 18 ბახი, 8% შასი ერთი მანეთი. ისყილება თფილისში მნფიანჯიანცის